

11

V S P O M I N : VIKTOR LIPUŠČEK, roj. 1905 v sv. Mateju
pri Reki. Uslužbenec. Španski borec.
P a d e l leta 1937 pri Brunete.

VIKTOR LIPUŠČEK je ilegalno odšel iz Idrije leta 1929 .
Najprvo je živel v Mariboru. Ob ustrelitvi naših napred-
nih slovenskih fantov na Bazovici : MILOŠA, MARUŠIČA,
VALENČIČA in BIDOVCA je organiziral v Mariboru demonstracije.
Le-te so bile najstrožje prepovedane. Zato je prišel v spor
s policijo - žandarji. . VIKTOR je bil zastavonoša in ker
nā dopustil, da bi mu žandarji vzeli zastavo, se je v obrambi
prelomil drog in udaril žandarja po lico. Takoj so ga are-
tirali, zaprli in čez nekaj dni so ga zaradi varnosti šopira-
li v Zagreb.

V Zagrebu ga je policija kmalu spoznala, da se pod krinko
velikega nacionalista skriva druga i d e j a .
Kjerkoli je bila kaka demonstracija ali štrajk, je bil Viktor
zraven. In zato so ga stalno zasledovali . Ponovno so ga
zaprli in po mesecu dni zapora izpustili. Zaposlil se je v
tovarni zdravil JUGOFORMACIJI, sedanja tovarna MEDIKA.
Na Trešnjevki, kjer je stanoval je bilo delavsko naselje.
Največ je tu živelo istrskih beguncev.

Med njimi je bil tudi tovariš JAKOB JURISIČ, ki se je vrnil
iz francoskih zaporov, kjer je bil 5 let zaprt zaradi komuniz-
ma. Začela sta organizirati manjše ilegalne grupe.

Počasi je dobil zvezo s Partijo in višjim partijskim forumom, od katerega je dobival naloge. Večkrat je kot kurir potoval na Dunaj.

Pisali in izdajali so list " CRVENA ZASTAVA ", ki so ga tiskali na njegovem stanovanju. Pri tem delu mu je vestno pomagala njegova žena MINKA LIPUŠČEK. Ona ga je razumela in zelo s p o š t o v a l a . Zaradi izdajanja tega časopisa je bil izdan , aretiran in odpeljan v zapor. Pri hišni preizkavi niso našli ničesar, ker je bilo na srečo pravočasno odnešeno iz hiše. Po enem mesecu so ga izpustili.

V tistem času ni bilo kakih večjih organiziranih akcij proti takratnemu režimu.

TITOVE BESEDE NA IV. PARTIJSKI KONFERENCI

v novembru 1940 leta v Zagrebu .

V Zagrebu na Trešnjevki je bila grupa koja je izdavalala " CRVENO ZASTAVO " na čelu sa drugom LIPUŠČKOM, kasnije poginuo kao heroj u Španiji.

V jeseni 1934 leta je šel v Rusijo . Poslan je bil v partijsko šolo. Njegova žena se ne spominja več v katerem mestu in kako se je šola imenovala. Tudi tovarišica Zdenka Kidričeva se ne spominja ali je bil na LENINSKI ŠOLI v Moskvi ali Komunistični univerzi nacionalnih manjšin zahoda. Tovarišica Minka Lipušček se je za to že zanimala na CK ZKS Hrvatske , pa ni dobila točnih podatkov. Pozanimala se bo še na CK ZK Slovenije.

Njegova žena¹⁹³⁴ pa je 30. maja 1935 leta v Idriji rodila njegovo hčerko ANDRUŠKO. V januarju 1936 leta se je vrnil v Zagreb. Bil je v ilegali. Skrival se je pri nekem dobrem prijatelju oz. tovarišu. Misleč, da je na varnem, ali pri nesrečnem slučaju, ko je policija iskala nekega drugega tovariša, so našli VIKTORJA LIPUŠČKA, in ga ponovno aretirali. Policisti so bili zadovoljni, ker so našli še večji plen.

Po 72 dneh strašnega mučenja v preizkovalnem zaporu, so ga poslali v Lepoglavo. Pri mučenju so mu z žarečimi iglami zbadali pod nohte. To so bile strašne muke. Pet prstov je ostalo iznakaženih. Sredi noči so ga odpeljali na mučenje - na grozne načine. Roke in noge so mu zvezali in toliko tolkli po podplatih, da ni mogel hoditi. V tistih dneh je izgubil svoje lepe črne lase.

Zaprto je bil skupaj s tovariši : KAURIČEM, STJEPKOM, KARLOM SAJLI, HUMSKIM in drugimi. Po devetih mesecih je bil proces v Zagrebu proti tridesetim /30/ komunistom. Takrat je njegova žena živela v Idriji, toda tega procesa se je udeležila.

Obtožen je bil, da je bil v Rusiji, kar pa tega ni priznal. Samo to je priznal, da je on obesil sliko LENINA v njihovi celi- ci, kjer je bilo osem zapornikov. Dogovorili so se, da bo priznal to dejanje.

Ker je bil italijanski državlján, ga niso šopirali v Italijo, temveč na avstrijsko mejo pri Šentilju. Žena mu je v ščitnik

športne kape všila več vrst denarja za na pot, ker ni vedela na katero mejo ga bodo šopirali.

4. oktobra 1936 leta so ga odpeljali iz Zagreba na Šentilj. Po desetih dneh se ji je javil z Dunaja in nato spet čez 10 dni se je javil iz Francije, ko je bil na poti v Španijo. S tem pismom se je najina zveza končala. Med drugim je tako lepo čustveno napisal, da bo najina ANDREJKA enkrat s r e č n a, da bo njegova hčerka uživala s v o b o d o, Svoje hčerke ni nikoli videl.

Vse, prav vse se je uresničilo kar je VIKTOR predvideval, v kar je bil trdno prepričan, Samo malo kasneje.

Po nekaj mesecih je njegova žena prejela v Idriji 360 lir od Kominterne. Naslednji mesec je nakazani znesek na pošti, takoj, ko ji je bil denar odštet policijska roka zaplenila. Tajna italijanska policija je tudi to izsledila.

Na zaslišanju italijanske policije so ji pokazali fotokopijo njenega pisma, v katerem se je zahvalila za poslani denar.

V pismu je napisala " cari compagni " (dragi tovariši).

Hoteli so vedeti od kje je prišel denar in zakaj jih je tako imenovala. Povedala ni ničesar.

Uspelo ji je, da je šla v Zagreb, da jin je sporočila, naj ji ne pošiljajo več denarja, ker ga vsak mesec fašisti zaplenijo.

Leta 1937 so bile vse zveze prekinjene. Šla je v Zagreb, kjer

kjer ji je tovariš STJEPKO GALOGAŠA povedal, da njen mož VIKTOR LIPUŠČEK p a d e l v b o j i h kô³t polit⁴-komisar pri Br¹unete². Boril se je v internacionalnih brigadah v borbi proti fašizmu v Španiji.

S L A V A M U !

Nova Gorica, 8.11.1979

Po pripovedovanju zapisala :

Marija Primožič - Milica

M. Primožič